

Complexnummer: 526599

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Wijlre

Aantal complexonderdelen

7

Monumentnummers van complexonderdelen

526598, 526600, 526601, 526602, 526603, 526604, 526605

Woonplaats

Wijlre

Gemeente

Gulpen-Witterm

Provincie

Limburg

Locatie van het hoofdobject

Kasteel Wijlreweg 1, 6321 PP te Wijlre

Complexomschrijving

HISTORISCHE BUITENPLAATS KASTEEL WIJLRE Kasteel Wijlreweg 1 te Wijlre

Omschrijving complex: Het COMPLEX HISTORISCHE BUITENPLAATS WIJLRE - de naam komt reeds in de Middeleeuwen voor - ligt direct ten westen van het gelijknamige dorp in het Geuldal op de westoever. Het complex bestaat uit een rechthoekig omgracht geheel van kasteel en bijgebouwen, dat ongeveer midden op het buitenplaatsenterrein gesitueerd is. Binnen de smalle buitengracht, eveneens een oost-west gestrekte rechthoek, liggen de tuinen, waaronder een kleine landschappelijke aanleg; buiten deze gracht liggen een klein wandelbos en weilanden, waardoor de oprijlaan loopt. De grachten worden gevoed door de beek Onderzied. Het complex wordt aan de noordkant begrensd door sportterreinen, aan de oostzijde door een industriegebied van Wijlre, ten zuiden en westen door agrarisch gebied van derden. De historische buitenplaats Wijlre omvat de volgende onderdelen: KASTEEL (1), PARKAANLEG (2), BIJGEBOUWEN (3), POORT EN HEKKEN (4), BRUG (5), STUW (6) en TRAP (7).

Op de bij de registeromschrijving behorende kaart is de omgrenzing van het complex alsmede de aanduiding van de onderdelen aangegeven. Aan de noordzijde van het begrensde gebied ligt een terrein dat met sportvelden, verenigingsgebouw en visvijver is ingedeeld. Oorspronkelijk maakte dit terrein deel uit van de historische aanleg. Als gevolg van de inrichting met sportvelden, verenigingsgebouw en visvijver is het terrein niet beschermenswaardig krachtens de Monumentenwet 1988.

Waardering: Het COMPLEX historische buitenplaats Wijlre is van algemeen cultuurhistorisch belang vanwege de hoge mate van ongestoordheid van met name de historische structuur van de aanleg en de ligging in het landschap en de architectuur van kasteel plus

bijgebouwen.

Binnen het complexgebied bevinden zich enkele onderdelen, die niet beschermenswaard zijn, te weten: de lantaarns op de oprit, het nieuwe houten tuinhuisje ten noordoosten van het huis, de houten schuur (ouderdom en architectonische waarde te gering) in het wandelbos, de tuinschuur annex kas (door nieuwe aan- en verbouw niet meer van voldoende waarde) in de voormalige moestuin, alle nieuwe sculpturen (hiertoe ook te rekenen de nieuwe tuinvazen en putti op de brug), die tot de verzameling van de eigenaar gerekend kunnen worden, het (inmiddels niet meer gebruikte) zwembad en de bruggetjes tussen park en wandelbos over de buitengracht; de bruggen zijn recent van elders gekomen.

Monumentnummer*: 526598

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	25 mei 2004
Kadaster deel/nr	82782/134

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Wijlre	Gulpen-Wittem	Limburg

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Wijlre	E			2628

Omschrijving**

Omschrijving onderdeel 1

KASTEEL. Midden 17de-eeuws kasteel op rechthoekige grondslag, van baksteen met mergelbanden; boven een hoog onderhuis twee verdiepingen en een zolder; slechts één kamer diep (twee vensters) onder leien gedekt schilddak met ingezwenkt ruim overstek met noktorentje; aan de achterzijde (west- en parkzijde) tien (smalle) vensters breed. Op de zuidelijke kopgevel zit tussen twee ramen op de verdieping een zonnewijzer, XVIII? In de jaren '10 van de 20ste eeuw zijn aan de lange achterzijde op het niveau van de woonverdieping twee terrassen in symmetrie gebouwd aan de noord- en zuidoende van de gevel; via twee monumentale trappen daalt men af naar een lager, ertussen gelegen terras, dat iets boven het waterpeil van de gracht ligt; de twee hoge terrassen zijn min of meer vierkant: één zijde grenst aan de kasteelgevel en de andere drie rusten op halfronde bogen in baksteen; ook de borstwering (onregelmatige mergelblokken) van de trappen eindigt via een kwartronde bocht beneden in twee pijlers (mergel). De twee nokschoorstenen van Kasteel Wijlre zijn van mergel en baksteen, hetzelfde geldt voor de nokpionnen met windvaan. Aan de zijde van de achtergevel staan op de trappijlers siervazen (naar het laag gelegen middenteras). Voorts nog karakteristieke elementen als, bijvoorbeeld, dubbele terrasdeuren, (sier)ankers, dakkapellen met ornamenten. Inwendig heeft het Kasteel zijn hoofdindeling behouden; de uitmontering van het interieur is sober van karakter en bevat o.m. vensters met binnenluiken.

Waardering

Het KASTEEL Wijlre is van algemeen cultuurhistorisch belang vanwege:

- de ouderdom;
- de bouwhistorische kenmerken en verschijnselen;
- het vrijwel onaangetaste exterieur;

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- de vrijwel ongewijzigd gebleven hoofdindeling en structuur;
- de architectuur van de monumentale symmetrische terraspartij aan de westgevel;
- de visuele, functionele en artistieke betrokkenheid van Kasteel Wijlre op de omgevende aanleg;
- de eenvoudige en karakteristieke opbouw van het kasteel.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Kasteel, buitenplaats

Functie

Monumentnummer*: 526600

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	25 mei 2004
Kadaster deel/nr	82720/132

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Wijlre	Gulpen-Wittem	Limburg

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Wijlre	E			2628
Wijlre	E			2629
Wijlre	D			2659
Wijlre	D			3688
Wijlre	D			1067
Wijlre	E			2075
Wijlre	D			3689
Wijlre	D			1068
Wijlre	D			3690
Wijlre	D			3691
Wijlre	D			1568
Wijlre	D			2042
Wijlre	E			2512

*Omschrijving***

Omschrijving onderdeel 2

HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG. De historische tuin- en parkaanleg van Kasteel Wijlre bestaat uit: a. oprijlaan b. terrein tussen beide grachten c. wandelbos d. weilanden. Ad a. de oprijlaan, die slechts sporadisch gebruikt wordt, begint onder een scherpe hoek aan de weg van Wijlre naar Gulpen en eindigt bij het inrijhek aan de Kasteel Wijlreweg; het tracée is al enkele honderden jaren oud (18de eeuw). Aan beide zijden van de grind/puinverharding lopen lage meidoornhagen, waarin een laanbeplanting van Italiaanse populier. Ad b. het terrein tussen de grachten (17de eeuw of ouder) heeft altijd een nutsfunctie als boomgaard gehad, wellicht gecombineerd met een eenvoudige siertuin ter weerszijden van de brug; achter de bijgebouwen (het oostelijk deel) lagen altijd de moestuin en boomgaard; een deel van het huidige padenpatroon is gestoeld op oude tracés, die het gebied in negen gelijkvormige vakken verdelen. Alhoewel de aanleg van een boomgaard thans niet meer aanwezig is, is de erbij behorende ruimtelijke karakteristiek

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

van relatieve openheid van dit tussen de grachten gelegen deel van de historische aanleg bewaard gebleven. Het westelijk terreingedeelte bestaat uit een groot gazon met enkele oude, maar vooral veel jonge solitaires, waaronder in verhouding veel coniferen; in de 19e eeuw is dit deel al op eenvoudige wijze verlandschappelijk. De nieuwe tuinrichting op de plaats van de oude moestuin en ter weerszijden van de oprit en brug valt buiten de bescherming wegens een te geringe ouderdom, althans in de zin van de Monumentenwet 1988, al wordt aan het relatieve open karakter tuinhistorische waarde toegekend. De aanleg van de dubbele grachtenstructuur met in het hiërarchisch middelpunt het kasteel en de bijgebouwen en met de loodrecht er op gelegen oprijlaan vormen de ontwerpkunstige nucleus van de de historische buitenplaats Kasteel Wylre. Ad c. het wandelbos, vroeger wellicht een hakhoutbos met overstaanders, is het meest westelijke complexdeel, is bereikbaar via twee bruggetjes over de buitengracht; één der bruggen ligt in de as van het kasteel; in het bos het voormalige zwembad en enige oude solitaires. Omstreeks het jaar 2000 is het wandelbos voorzien van een indeling die overeenkomst vertoont met de vertakking van een boom; wegens te geringe ouderdom, althans in de zin van de Monumentenwet 1988, kan aan dit patroon geen monumentale waarde worden toegekend. Ad d. aangezien ze ter weerszijden van de oprijlaan liggen, vallen ook de weilanden binnen het complex; ze liggen ten zuiden van de Kasteel Wijlreweg en zijn gedeeltelijk omzoomd met lage meidoornhagen; visueel-landschappelijk zijn ze van groot belang terwijl de aanwezige waterlopen evenzeer belang van belang zijn, meer in het bijzonder voor de instandhouding van de grachten. In de weilanden staat een kazemat (baksteen en beton).

Waardering

De HISTORISCHE PARKAANLEG van Kasteel Wijlre is van algemeen cultuurhistorisch belang vanwege

- de ouderom;
- de vrijwel ongestoorde oude structuur van de parkaanleg;
- de historische gelaagdheid van deze structuur, met lagen uit de 17de eeuw of ouder, 18de- en 19de eeuw;
- vanwege de historische visueel-landschappelijke waarden;
- de aanwezigheid van een kazemat.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Historische aanleg

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 526601

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	25 mei 2004
Kadaster deel/nr	82720/68

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>		
Wijlre	Gulpen-Wittem	Limburg		
<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Wijlre	E			2628

Omschrijving**

Omschrijving onderdeel 3

BIJGEBOUWEN, XVIII; dienstwoningen, koetsruimte en stallen op U-plattegrond, symmetrisch tegenover het kasteel; baksteen en mergel onder met leien gedekte uitzwenkende mansardekap; één bouwlaag; vensters, poorten en deuren (deels) met hardstenen omlijsting, de buitendeur aan de zijde van de gracht heeft vijf traptreden; venster met houten latei. De zuidpoot van het gebouw sluit via een toegangspoort en een ijzeren hek (zie complexonderdeel 4) aan op het kasteel, de noordvleugel via een lage muur en een kapelletje. Dit kapelletje in mergel heeft een topgeveltje in klokvorm, waarin een Mariabeeldje. De inrichting van de binnenplaats is modern; alleen het smalle rechthoekige bassin met rand van mergelsteen (bovenzijde met half rond profiel) is van oudere datum (XXa?); de korte zijden hebben een halfronde beëindiging. Inwendig o.m. in de zuidvleugel een keukenschouw met natuurstenen wangen en eiken kroonlijst.

Waardering BIJGEBOUWEN zijn van algemeen cultuurhistorisch belang vanwege

- de ouderdom;
- de doelmatige historische architectonische vormgeving;
- als functioneel en historisch onderdeel van het complex.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Kastelen, landhuizen en parken	Bijgebouwen kastelen enz.	Bijgebouw

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 526602

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	25 mei 2004
Kadaster deel/nr	82720/82

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
Wijlre	Gulpen-Wittem	Limburg

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Wijlre	E			2628
Wijlre	D			3690

Omschrijving**

Omschrijving onderdeel 4

POORT EN HEKKEN. Het ensemble van poorten en hekken bestaat uit: a. toegangspoort en ijzeren hekwerk b. inrijhek met dam. c. hek in oprijlaan. d. twee hekken als toegang tot de tuin. Ad. a. deze poort, XVIII-XIX, vormt de toegang tot de binnenplaats en staat aan het eind van de toegangsbrug en sluit aan op de zuidwestpunt van het dienstgebouw. De monumentale klassicistische poort met hardstenen omlijsting is gevat tussen twee zware vierkante pijlers in baksteen en mergel; in het midden boven de poort aan de brugzijde een hardstenen wapenstein; bovenzijde van de poort met pijlers een architraaf met fries in mergel gedekt door rijke kroonlijst. In de oostelijke pijler aan de binnenplaatszijde een hondehok. Een hoog ijzeren hekwerk met vergulde speerpunten verbindt de poort met de zuidgevel van het kasteel; het hek staat op een borstwering van mergel. Ad. b. het inrijhek met dam, XVIII, vormt de toegang tot het complex vanaf de Kasteel Wijlreweg. Op de dam met wangen en lage borstweringen (alles in mergel), die kwartrond eindigen aan de weg, staan twee vierkante pijlers met rijke mergelbekroningen; pijlers van baksteen met verspringende hoekblokken in mergel; aansluitend zijwangen in mergel; smeedijzeren hekvleugels, spijlen met puntbeëindiging, bovenregels in het midden voluutvormig eindigend. Ad. c. Tegenover het inrijhek aan de andere kant van de weg staat in de oprijlaan een identiek hek, doch zonder wangen en hekvleugels. Ad. d. vanaf het korte stuk oprit tussen brug (complexonderdeel 5) en toegangshek geven twee identieke hekken, XIX-XX, links en rechts toegang tot de nieuwe siertuinen; vierkante pijlers in mergel met eenvoudige dekplaat; de terra cotta vazen erop zijn nieuw; eenvoudige ijzeren hekken met vergulde punten.

Waardering

De POORT EN HEKKEN zijn van algemeen cultuurhistorisch belang vanwege

- de ouderdom;

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- de robuuste architectuur van met name de poort;
- de beeldbepalende, ornamentele en ensemblewaarden;
- als historisch karakteristieke en functionele onderdelen van de historische buitenplaats Kasteel Wijlre.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Monumentnummer*: 526603

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	25 mei 2004
Kadaster deel/nr	82720/198

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>		
Wijlre	Gulpen-Wittem	Limburg		
<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Wijlre	E			2628

*Omschrijving***

Omschrijving onderdeel 5

BRUG. 18de-eeuwse toegangsbrug over binnengracht; vier togen (één toog nabij de binnenplaats is dichtgezet); daartussen risalerende pijlers; mergel en hardsteen; zeer lage borstwering, die architectonisch één geheel vormt met de poort.

Waardering

De BRUG is van algemeen cultuurhistorisch belang vanwege

- de ouderdom;
- de robuuste architectuur in samenhang met de poort;
- de beeldbepalende en ensemblewaarden;
- als historisch karakteristiek en functioneel onderdeel van de historische buitenplaats.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Kastelen, landhuizen en parken	Tuin, park en plantsoen	Brug(L)

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 526604

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	25 mei 2004
Kadaster deel/nr	82721/4

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>		
Wijlre	Gulpen-Wittem	Limburg		
<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Wijlre	E			2628

Omschrijving**

Omschrijving onderdeel 6

STUW, 19de eeuw of ouder; evenwijdig naast de oprit aan de westzijde ligt een eenvoudige sluis met stuw waarvan de grachtwanden in mergel zijn uitgevoerd; dit systeem regelt de waterinlaat vanuit de Onderzied via de buitengracht in de binnengracht. Over de sluis ligt een houten brugdek om toegang te verschaffen tot de westelijke nieuwe siertuin; de brug heeft smeedijzeren leuning, XXa. De mergelstenen grachtwanden sluiten op het bruglichaam aan.

De STUW is van algemeen cultuurhistorisch belang vanwege

- de ouderdom;
- als historisch en functioneel onderdeel van de waterhuishouding van de historische buitenplaats;
- vanwege de industrieel-archeologische waarde.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Kastelen, landhuizen en parken	Tuin, park en plantsoen	

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 526605

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	25 mei 2004
Kadaster deel/nr	82720/188

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>		
Wijlre	Gulpen-Wittem	Limburg		
<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Wijlre	E			2628

*Omschrijving***

Omschrijving onderdeel 7

TRAP, XXa; als architectonisch "antwoord" op de monumentale terrassen aan de westvleugel van het kasteel, ligt aan de overkant van de gracht in het grote gazon een naar het water rond uitzwenkende trap met vier treden in baksteen: de lage borstweringen worden geflankeerd door iets hogere buxushaagjes.

Waardering

De TRAP is van algemeen cultuurhistorisch belang vanwege

- de ornamentele waarde;
- de ensemblewaarde;
- de architectuur in samenhang met de terrassen aan het huis.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Kastelen, landhuizen en parken	Tuin, park en plantsoen	

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument